

Soldații de origine tracică și de origine dacică în trupele auxiliare ale armatei romane

Acest studiu se concentrează pe analiza unităților auxiliare ale armatei romane și mai ales pe contribuția făcută de soldații de origine dacică și de origine tracică. În primul rând, trebuie să subliniem importanța analizării structurilor și organizării armatei romane pentru istoria imperială. Social, deoarece o bună parte a clasei conducătoare romane, atât în capitală și în centrele de provincie, chiar și în cele mai periferice, ea a trecut, care doar câțiva ani, care toată viața sa, prin cariera sa militară; și material, pentru că alături de un bun, deși de multe ori plină de coșuri, cantitatea de informații derivate din surse documentate, alături de o cantitate mare de dovezi epigrafice care arată o varietate bogată atât în terminologia tehnică militară atât în distribuția și întrepătrundere între misiuni civile și militare. În acest context, studiul organelor auxiliare joacă un rol foarte important. De asemenea, analiza de soldați individuali, originile și motivațiile care stau la baza de recrutare a acestora, mai mult sau mai puțin consistente în diferitele perioade lor, oferă o multitudine de informații care se va pune în imaginea de ansamblu a istoriei romane.

Baza studiului disponibil este constituită, aproape în exclusivitate, prin mărturiile epigrafice. Prin urmare, au fost catalogate și studiate toate atestările soldaților unici de origine tracică și dacică, acordând atenție atât cronologiei presupuse, cât și presupusei, pentru fiecare epigraf.

Pentru recunoașterea originilor tracice și dacice ale armatei, sa folosit în principal metoda onomastică.

În general, dificultățile întâmpinate de cei care în trecut au investigat tracicanul și dacii au fost multe, având în vedere documentația extrem de redusă. În ultimele două decenii însă, cunoașterea dinastiei a fost reînnoită, mai ales cea dacică, datorită documentației în creștere. Toate acestea au ajutat la îmbunătățirea înțelegerii multor epigrafe greu de citit și interpretat.

Pentru reconstituirea și recrutarea onomastică a militarilor Traci și Daci, diplomele militare, certificatele de concediu pentru soldații auxiliari, care apar din vremea lui Claudius, sunt deosebit de importante. Descoperirea acestor diplome oferă o urmă apreciabilă privind creditele de veterani și este, de asemenea, de o importanță fundamentală în compilarea listelor de unități într-o singură provincie, ca și textul în sine, atunci când este păstrată intactă, ambele rapoarte intalniri, atât provincia în care a fost emisă prevederea, cât și numele guvernatorului provincial.

A fost urmată următoarea metodologie de cercetare:

1. Intrare numerică. Am încercat să înțelegem cum a avut loc recrutarea auxiliarilor de origine tracică și dacică și în ce cantitate în cadrul trupelor auxiliare ale diferitelor provincii; în care zone ale imperiului prezența lor era mai mare; dacă ar fi mai prezenți în alae sau cohorte și în ce cantități în cele trei secole analizate. Au fost analizate diferențele dintre diferitele provincii și între diferitele perioade.

2. Contribuția culturală. Aspectele culturale au fost investigate. El a încercat să dau seama ce a fost evoluția culturală pe parcursul celor trei secole examinate și, prin urmare, este mai bine civilizația, materialul și condițiile sociale ale membrilor provinciei militare, Dacia și Tracia înțeles.

În sfârșit, am ajuns să înțelegem dacă cadrul general este unitar sau compozit și din ce motive.

Prin urmare, două cataloage complete de:

- Unități cu daci și etichete etice
- Unități militare de origine dacică și tracică, în fiecare unitate auxiliară cunoscută în provinciile Imperiului Roman.

În cele din urmă, datele epigrafice au fost discutate și analizate și, în acest fel, au fost date răspunsuri la principalele întrebări care au determinat cercetarea. Acest răspuns va contribui la reconstrucția istorică a armatei romane și a istoriei romane în general.

Prima listă întocmită a fost cea a unităților auxiliare cu etnonime dacice și tracice. Marea cantitate de regimente de origine tracică și numărul mare de mărturii care le atestă, atât inscripții, cât și diplome militare, au produs unele confuzii în trecut și cu cât au fost mai multe contribuții academice, cu atât sarcina a devenit mai dificilă. Dificultățile nu derivă doar din părerile diferite ale cercetătorilor moderni, ci provin de la confuzia acelorași gravitori romani care au confundat regimentele în mai multe rânduri, dublând numele sau omitând atribute importante și atrăgătoare cum ar fi pia fidelis sau equitata. Lucrarea de identificare corectă a fiecărei unități rămâne o sarcină dificilă și nu poate fi decât convingătoare în fața unor dovezi epigrafice indiscutabile.

Există o disproporție notabilă între provinciile occidentale și provinciile estice ale imperiului cu privire la prima repartizare a unităților de cavalerie de origine tracică. Șapte unități sunt inițial alocate în provinciile din est în prima jumătate a secolului I și nu mai departe, în timp ce în provinciile occidentale sunt prezente patru.

Războaiele dacice ale lui Domitian înainte și Traian, creează o mișcare semnificativă a trupelor de cavalerie de origine tracică cauzate de participarea trupelor în conflict sau cauzate de reorganizarea frontierei dunărene sub Traian sau Hadrian.

Cele mai multe unități de cavalerie de origine tradițională continuă să existe în secolele II și III.

Unitățile auxiliare ale infanteriștilor de origine tracică sunt cu siguranță mai numeroase decât unitățile de cavalerie. Acestea sunt cohortele numite *Thracum* și cele două *Bessorum*, provenind din tribul lui Bessi, de origine tracică. Numerele variază de la I la VII. *Cohors V Thracum* nu sunt identificate de epigrafe și cauza ar fi fost o dizolvare prematură a regimentului sau anularea de la mărturie oficială sau de un *missio ignominiosa*.

Există dovezi că majoritatea regimentelor *Thracum* au fost formate în prima jumătate a secolului I, dar cele două unități *Bessorum* au fost create în a doua jumătate. Iar *ala I Thracum veterana sagittaria* pare să fie singurul regiment de origine tracică creat în ultimul deceniu al celei de-a doua jumătăți a secolului I, probabil după despărțirea aripii veteranului *ala veterana Gallorum et Thracum*. Nu există dovezi ale creării de noi regimente de origine tradițională în secolele II și III, deși în secolul al doilea au existat cu siguranță ajustări și remodelarea.

În acest studiu căutarea soldaților de origine tradițională în trupele auxiliare ale armatei romane a avut loc exclusiv prin metoda onomastică. În timp ce unele serii de nume sunt ușor de recunoscut, altele sunt mai puțin recunoscute: un studiu al contextului fiecărui nume și a fiecărei serii onomastice este, prin urmare, esențial pentru a exprima o opinie cu privire la datarea și originea geografică a persoanelor menționate.

După ce a realizat un catalog cu referințe bibliografice și epigraf de referință, s-au discutat rezultatele obținute.

Primul obiectiv a fost de a înțelege dacă soldații de origine tracică și de origine dacică au fost înscrși într-un mod mai numeros printre *alae* sau printre *cohortes* armatei romane.

Al doilea obiectiv a fost analiza rolului soldaților individuali în cadrul trupei auxiliare a armatei romane.

Comparând recrutarea soldaților de origine dacică cu cei de origine tracică, imediat se observă o cifră: soldații de origine tracică sunt mult mai numeroși decât soldații recrutați în Dacia. Motivațiile sunt multiple; în primul rând soldații încep să fie recrutați în Dacia sub împăratul Traian, apoi mult mai târziu decât cei de origine tracică. Și apoi, tracii erau cunoscuți și apreciați de romani pentru abilitățile lor militare; au fost considerați arcatori excelenți. De asemenea, extinderea teritorială, mai mică pentru Dacia decât Tracia, și faptul că aristocrații traci sub regimul roman continuă de mult timp să se reprezinte ca o elită și prin serviciul militar sunt de asemenea importanți.

În ceea ce privește recrutarea dacilor, observăm următoarele fenomene:

- Soldații daci sunt mai numeroși în *cohortes* decât în *alae*; doar doi sunt soldații recrutați în numărul armatei romane.
- Majoritatea soldaților daci au fost recrutați în secolul al doilea.
- Din Dacia și din Mesia inferioară, doar câțiva soldați au rămas în patria lor sau în provinciile dunărene vecine (Pannonia, Mesia). Unii au fost trimiși în provinciile din Germania și Marea Britanie, dar majoritatea au fost trimiși la trupele auxiliare staționate în provinciile din est.

În ceea ce privește recrutarea Traci, cu toate acestea, asistăm la următoarele fenomene:

- Nu există o mare diferență numerică între tracii alocați în *alae* și cei alocați în *cohortes*; dar soldații traci prezenți în cohortele armatei romane sunt mai numeroși. Există și unii traci în numere.
- Recrutarea are loc neîntrerupt de la I până la sfârșitul secolului al III-lea
- Există un fenomen care nu afectează în același fel și soldații daci. Pe lângă faptul că sunt trimiși în provinciile vestice și estice, tracii sunt, de asemenea, foarte numeroși în *cohortes* de la Roma.

În scopul cercetării, toate epigrafele au fost excluse din care nu a fost posibil să se stabilească cu certitudine originea soldatului (de la nume tipice, cum ar fi *Decibalus*, *Diurdanus* sau *Damanaeus* sau din mențiunea *origo: natione Dacus*), au fost, de asemenea, cu excepția inscripțiilor în care numele trupei în care a fost înscris soldatul și provincia în care a fost staționată trupele nu apar. În cele din urmă, epigrafele care nu pot fi datate cel puțin cu certitudine parțială au fost, de asemenea, excluse.

Una dintre diferitele consecințe ale războaielor dacice din Traian a fost recrutarea masivă a soldaților daci. Acești soldați se găsesc în toate provinciile imperiului, din Marea Britanie și din Germania inferioară în Cappadocia, Siria, Egipt și Africa de Nord. Evident, cu cucerirea lui Traian se schimbă lucrurile. Și în acest moment sunt create primele unități auxiliare ale dacilor, ca și în celelalte noi provincii dobândite.

În ceea ce privește recrutarea dacilor în anii imperiului de la Traian, diferite scenarii sunt plauzibile și diverse situații s-au presupus de către savanți. Cu toate acestea, este posibil să se împartă undele de recrutare în patru părți generale:

Prima are loc în anii între 102, apoi, la sfârșitul primului război dacic și 105, care este începutul celui de al doilea: în ultimii ani, soldații sunt recrutați printre dezertori Daci războiului (așa cum arată scenele coloanei traiana); dar, de asemenea, recrutat Daci la sud de Dunăre, în care primesc mai mici

Mesia *missiones honestae* în 127. Este cunoscut, de fapt, un număr substanțial de diplome menționate la Daci din anul 127, și aproximativ o duzină care poartă aceeași dată: 20 august.

Și acum, în acești ani, de la crearea a cel puțin două noi unități militare din Daci: *cohortes* I și II *Dacorum*. Unii oameni de știință, cum ar fi Dan Dana, speculează că primii recruți ai acestor unități provin din sudul Dunării, precum și cazurile descrise doar de soldații care au primit *honestia missio* la 20 august 127. Observați absența ciudată a numelui imperial printre epitetele cohortelor nou create. Acest fapt este destul de ciudat și a condus la ipoteza că soldații au fost recrutați în ultimii ani ai domniei lui Domițian. Noua *ala I Ulpia Dacorum*, alocată în Cappadocia, avea în numele epitetul împăratului Traian.

Conform ipotezei prof. Piso, motivația din spatele primului recrut de către Traian, este de a slăbi contingentul soldaților decebalici. De fapt, nici un soldat Dace nu rămâne pe teritoriul de origine, toate sunt trimise în diferite provincii, o regulă care fusese în vigoare de la perioada Flaviană. Condițiile de pace impuse de Traian, după prima victorie, au fost foarte grele: dacii au trebuit să-și abandoneze brațele; a reveni echipamentul militar de o calitate mai bună (în special realizate în pregătirea pentru război sau obținut în mare parte de romani cu înșelăciune, și tehnicieni calificați utilizate în vederea războiului și a obținut prin înșelăciune de către romani, demontarea întărituri și elibera toți prizonierii romani încă ținută ostatici; întoarce prada de război din anii anteriori; se retragă din teritoriile ocupate și, ca orice alte state client, renunță la orice politică externă independentă pentru Decebal, una dintre cele mai dificile condiții a trebuit să fie renunțarea unele teritorii au fost ocupate de romani, inclusiv Banatul, toate Muntenia, Oltenia, sudul Moldovei și sud-est și sud-vestul Transilvaniei. cu toate acestea Decebalo a rămas pe tron și regatul Dacia, pentru cât de mult a fost redimensionată și dezarmată, ea a continuat să existe: regimul său juridic a rămas totuși acela al unui stat ntelare, reduse însă la condiții mult mai nefavorabile. Totuși, între condițiile păcii a existat și, așa cum susține prof. , Recrutare plat doar dace obligatorie de soldați în rândurile armatei romane, pentru a slăbi Decebal și pentru a înlocui partea de soldați care au murit în timpul războiului.

În 103, în zona de la nord de Dunăre, controlată de romani, suntem martorii primei recrutări a soldaților propriu-zisi. Este în acești ani pe care le creați o unitate auxiliară cu siguranță din cauza lui Traian, deoarece are în numele epitetul împăratului: de *Cohors I Ulpia Dacorum*, a trimis în Siria, unde a rămas de-a lungul secolului al doilea. Din această unitate primii soldați sunt concediați în 129, după cum atestă unele diplome militare, toate datate în 22 martie 129.

Al treilea val de recrutare are loc în 106 ani sau după victoria lui Traian și într-o măsură mult mai mare decât înainte pentru a evita o posibilă revoltă și pentru că dacii erau considerați militari calificați. După moartea lui Decebalo, ultimele rezistențe au fost distruse, fortificațiile dacice au fost distruse și

abandonate: la 11 august 106, după cum reiese din prima diplomă militară eliberată de autoritatea imperială pentru noua provincie, a fost fondată Dacia.

Dacii prezenți în unitățile auxiliare romane au o origine geografică dublă: totuși, există mai multe mărturii ale dacilor recrutați în Mesia inferioară față de dacii recrutați în Dacia; începând de la Traiano. Această populație, împreună cu tracii și grecii, au fost întotdeauna considerate militar apreciabile. Dacii, supuși războaielor continue pe teritoriul lor, cu dușmani atât externi, cât și interni, cu triburi vecine unul altuia care le-a forțat să mențină un spirit războinic constant, au fost transformate într-un instrument militar magnific capabil să susțină lupte externe continue. explică aprecierea lor ca o forță de luptă în armata romană.

Unul dintre puținii soldați recrutați la nord de Dunăre este *Diurdaus*, recrutat în 106, la sfârșitul războiului și trimis la *Mauretania Caesariensis*.

Pe scurt, este acum sigur că recrutarea de Daci a fost deosebit de important în timpul în timpul domniei lui Traian și ei nu au fost prezente numai în cadrul unităților lor etnice (*alae* și *cohortes Dacorum*), dar, într-un număr substanțial, de asemenea, în alte unități precum aripa Sulpicia și cohors IIII Thracum în Germania inferioară e Pannonia inferior. Motivele pentru recrutare sunt diferite pentru fiecare perioadă de timp, în general, descrisă inițial, deși pot fi atribuite la slăbirea inamicului și a conflictelor repetate la Dunărea de Jos, și, ulterior, la controlul și integrarea peregrinii inferioare și Dacia Mesia. Datele acestor recruți variază de la formarea primelor contingente, apoi de la sfârșitul primului război dacic până la sfârșitul celui de-al doilea război. În ceea ce privește mobilitatea în care sunt prezente pe toate frontierele Imperiului, atât de Vest și Est în special în Germania Inferioară, Marea Britanie, Siria și Mauritania. Controlul populației, de recrutare a impus sau servicii de voluntariat în provincii îndepărtate merg mână în mână cu voia soldaților daci să-și mențină identitatea: ei se căsătoreau cu femeile de aceeași origine, care a însoțit soțul ei în timpul serviciului, au dat numele acordat copiilor lor, au continuat să aibă uzuri și obiceiuri ale patriei lor. Dar, dimpotrivă, veterani se întorc acasă, revenind în provincia de origine, după ani de serviciu și de experiență în locuri îndepărtate, știind latină și practicile romane, cu copii născuți și crescuți în alte părți au fost cu siguranță o contribuție importantă la " integrarea acestor două culturi, care este cel care înțelege cel mai bine impactul cuceririi romane în aceste teritorii.

În anii 126-127-128 există o altă recrutare masivă, cu siguranță în legătură cu eliberarea soldaților daci recrutați în timpul primului război dac. Acest fapt este atestat pentru cele trei diplome de 151-152-153 (Mesia superioară, Germanie și Mauretania Tingitana), acest val pare să fi influențat mai degrabă Dunărea inferioară, deoarece, pentru moment, nu cunoaștem situația provinciei Dacia.

Din 153, o altă recrutare masivă a dacilor din sudul Dunării a umplut golurile în mai multe trupe din Marea Britanie.

Majoritatea soldaților Traci sunt recrutați în primul secol pentru calitățile lor mari de arcași. Pornind de la a doua jumătate a secolului al doilea, de asemenea, începe să fie recrutați în legiuni și în alte d „organisme de elită, astfel că, în secolul al treilea sunt, împreună cu“ Illyro-Pannoniani, elementul predominant, legiuni în special Nele limesului Dunării și renano. Romanii știau foarte bine aptitudinile militare ale tracilor, iar recrutarea lor era foarte importantă.

Tocmai această prezență masivă în armata romană a făcut posibilă o mare vizibilitate a tracilor în surse epigrafice, ducând la o cunoaștere tot mai satisfăcătoare a zilei lor de nume.

Foarte des traci, asimiland uz militar, indică originea sa prin referire la centrele urbane. Ele apar, de asemenea, cu cel mai mare număr de revendicări, *Philippopolis*, *Serdica*, *Hadrianopolis*, *Traianopolis* și, deși mai modest *Anchialus*, *Pautalia* și *Bereea*. Cel puțin în cele mai multe cazuri, la această informație este o aproximare care nu se referă atât de mult la centrul orașului, pe teritoriul său; de multe ori această indicație, cu toate acestea, este urmată de alte specificații (*regiones*, *pagi*, *vici*), care se referă la subdiviziunile teritoriale ale caracteristicilor de organizare a provinciei lor. Această atenție la detalii este adesea cazul în soldații trupelor auxiliare staționate în Roma și este aproape absent printre soldații din alte zone geografice. Acest lucru poate fi considerat o reflectare a voinței de a da informații locuitorilor din Roma, potențialii cititori ai acestor liste lungi, care au avut cu siguranță puțină încredere cu dezvoltarea spațială a Tracia; dar, mai presus de toate, ea poate fi citit ca o expresie de atașare la țara de origine și specificul său administrativ. Uneori, indicația de origine, combinate cu alte indicii, ajută la clarificarea punctelor obscure în lectura sau interpretarea unor inscripții.

Unele Traci sodati a căror origo este indicat provin din tribul Bessi. Originea este uneori menționată pur și simplu cu *Bessus* și alteori cu alte variante: *domo Bessus*, *natus Bessus*, *natione Bessus*. Proporția ridicată de recrutare a soldaților din acest sector comparativ cu alte regiuni din Tracia indică un proiect repetat și masiv în rândul acestei populații. În primii ani ai guvernării lui Flavi, 1000 de recruți formează două regimente: *cohors I Flavia Bessorum* și *cohors II Flavia Bessorum*. În anul 200 a avut loc o nouă preluare în masă în zona Bessi, când un număr considerabil de Bessi au fost trimiși Mauritaniei Tingitana pentru a consolida unitățile auxiliare ale armatei provinciei. Această mărturie sugerează încă o dată situația demografică excepțională a terenului de Bessi la începutul secolului al III poate oferi un număr mare de recruți, fără un efort deosebit demografic precum și tendința autorităților romane de a utiliza intens recruți provenind din triburi de munte dei Bessi, cunoscuți pentru robustețea lor fizică și predispoziția lor războinică.

Numărul total al soldaților de origine tracică în diferitele *alae* și cohorte este destul de ridicat.

Figurile militare dintre *alae* și *cohortes Thracum* și armata de origine tracică trimisă la alte regimente sunt foarte diferite. Proporția este 30:83.

Faptul ar putea fi explicat deoarece numărul celorlalte regimente este mult mai mare decât cel de origine tracică, ceea ce a însemnat o gamă mai largă de mențiuni în epigrafe.

Soldații de origine tracică în *alae* apar inferior soldaților staționați în *cohortes*. În cazul în care acest lucru nu este o situație accidentală creată de informațiile disponibile, este posibil ca soldații recrutați din Tracia având competențe mari equestre sunt majoritatea au fost direcționate către escadroanele montate de *cohortes* care la *alae*.

Tracul Cavaleriei de origine, care sunt documentate în unitățile auxiliare de origine, nu tracă sunt o dovadă clară a capacității militare specială a tracilor considerate arcași excelente, așa cum sa întâmplat anterior cu Galli (cu toate acestea venind din Galia Lugdunense), considerat excelent soldați din romani.

Dar motivele pot fi multiple. De exemplu, pentru ca batavienii să intre în armata romană era o modalitate de a se răscumpăra. Ei erau foarte săraci, astfel că intrarea armatei putea aspira la ceva mai bun. Armata este oglinda societății.

Comparând situația *alae* și *cohortes Thracum*, în care majoritatea recruților soldaților de origine tracică au loc în primul secol, în cazul *alae* și *cohortes non-Thracum*, aprovizionarea soldaților de origine tracică sa intensificat în secolele II și III lea.

Este secolul al 2-lea momentul cel mai mare recrut în Tracia, așa cum arată numărul impresionant de diplome militare acordate veteranilor. Ea culminează cu înregistrarea a 1000 de Bessi recrutați (*mille iuniores Bessi*) trimiși Mauretaniei Tingitana pentru a susține unitățile auxiliare prezente în acea provincie.

O mică paranteză ar trebui făcută cu privire la transmiterea către copii a numelor soldaților. Foarte surprinzător este, în comparație cu alți soldați, conservatorismul onomastic al soldaților Traci. Numele copiilor lor sunt, pentru cea mai mare parte a originii tracice, chiar dacă idionimii latini nu lipsesc. Dintre diplomele militare de origine tracică, o treime din numele copiilor este în limba latină, în timp ce celelalte două treimi sunt indigene.

Procesul de lungă durată al generațiilor de traci în regimente auxiliare a fost o componentă a resurselor umane și materiale excepționale pe care le-a folosit Roma. Progresul dificil al Romei în regiunile estice ale peninsulei balcanice, cu victorii și înfrângeri, a necesitat multă diplomație în relațiile

politice și constanța acțiunilor militare. Setarea regimentelor traci a început cu mult înainte de crearea provinciei în sine, cu contingentele trase din forțele aliatul său fidel, dar, de asemenea, de la „triburi sălbatice” din regiunile muntoase. Această forță constituia nucleul central al primelor regimente auxiliare viitoare organizate, echipate și instruite pentru a lupta ca o parte integrantă a armatei romane. Creșterea recrutării forțate în rândul triburilor libere a fost însoțită de abuzuri și extorcări inflamate și martorii nemulțumirilor și revoltelor. Este foarte probabil ca administrația romană să își desfășoare politica față de triburile muntenești neascultătoare din Tracia în anii care au urmat celor două mari revolte. Cu excepția poate unele dintre comunitățile neregulate, care au fost amestecate cu cotele Galli, populația ar putea fi încurajate să se înscrie în regimentele auxiliare în număr atât de mare încât un număr considerabil de acest tip de unitate a fost stabilită și distribuite la secțiunile de frontieră diferite chiar înainte de Tracia ca provincie. Numărul de unități create în primul secol este destul de semnificativ, 28 de regimente auxiliare, *alae* și *cohortes* numite *Thracum*.

Prezența tracilor în unitățile auxiliare ale armatei romane face parte dintr-un proces general planificat în mod intenționat de către autoritățile romane, de a integra mase mari de provincieni în această vastă categorie de forțe.

Pornind de la mijlocul secolului al II-lea d.Hr și mai ales după Septimius Severus, îl găsim pe Traci în cele mai prestigioase corpuri militare din Roma: cohortele pretoria, gărzile care călăreau pe împărat, precum și marinarii flotei italiene.

Dacă omogenitatea culturală completă, în armatele Romei, nu a fost niciodată atinsă, se ridică cu siguranță problema modului în care o multitudine de culturi și tradiții au fuzionat și, eventual, au supraviețuit.

Potrivit unei teorii bine cunoscute, Roma, când a cucerit o provincie, avea obiective clare: în primul rând securitatea frontierei, securitatea internă și, punctul cel mai afectat studiul meu, posibilitatea de a recruta soldați.

Documentația epigrafică arată că, în perioada imperială, recruții militari Traci (și, de asemenea, Daci) au constituit o prezență masivă în toate regimentele armatei romane.

După ce am răspuns la întrebările inițiale care, cu trei ani în urmă, au determinat începutul acestei mari cercetări, sper să fiu sprijinit, chiar dacă puțin, cunoașterea recrutării soldaților de origine tracică și a originii dacice în cadrul Armata romană. În cele din urmă, sper că acest răspuns va contribui la reconstrucția istorică a armatei romane și a istoriei romane în general.

BIBLIOGRAFIA

- **Alexianu – Curcă** 2002 = Alexianu M. – Curcă R., *Témoignages épigraphiques sur l'affriquée tz/ts en latin et en thraco-dace*, *Studia Antiqua et Archaeologica* 8, 2002, pp. 309-314.
- **Alföldi** 1940 = Alföldi A., *Daci e Romani in Transilvania*, Budapest, 1940.
- **Alföldi** 1944 = Alföldi A., *Zu des Schicksalen Siebenbürgens im Altertum*, Budapest, 1944.
- **Alföldy** 1968 = Alföldy G., *Die Hilfstruppen der römischen Provinz Germania inferior*, *Epigraphische Studien VI* Düsseldorf, 1968.
- **Alföldy** 1968 = Alföldy G., *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg, 1969.
- **Alföldy** 1973 = Alföldy G., *Flamines Provinciae Hispaniae Citerioris*, Madrid, 1973.
- **Alföldy** 1974 = Alföldy G., *Veteraneneduktion in der Provinz Dalmatien*, *Historia* 13, pp. 167-179.
- **Alföldy** 1974 = Alföldy G., *Noricum*, London – Boston, 1974.
- **Alföldy, Lörincz** 2002 = Alföldy G., Lörincz B., *Ein neues Militärdiplomfragment und ein neuer Statthalter der Provinz Pannonia Superior*, *ZPE* 139, pp. 211-218.
- **Appelbaum** 1976 = Appelbaum S., *Prolegomene to the study of the Second Jewish Revolt (A.D. 132-135)*, *BAR International Series* 7, Londra, 1976.
- **Arborio Mella** 1980 = Arborio Mella F.A., *L'Impero persiano da Ciro il Grande alla conquista araba*, Milano, 1980.
- **Ardevan, Zerbini** 2007 = Ardevan R., Zerbini L., *La Dacia Romana*, Soveria Mannelli, Catanzaro, 2007.
- **Aricescu** 1977 = Aricescu A., *Armata in Dobrogea romană*, Editura militara, Bucuresti, 1977.

- **Balș** 1943 = Balș S., *Biserica lui Ștefan cel Mare de la Vad, jud. Someș (L'eglise d'Étienne le Grand à Vad, dép. Someș)*, BCMI 36, 1943, p. 75-83.
- **Baradez** 1956 = Baradez J., *L'Algérie romaine et la Pannonie*, in: *Carnuntina. Römische Forschungen in Niederösterreich*, III, Graz – Köln, 1956, pp. 4.
- **Bărbulescu** 2007 = Bărbulescu M., *Le nom du roi Decebale: aperçu historiographique et nouvelles données*, in: *Dacia Felix. Studia M. Bărbulescu oblate*, 2007.
- **Barkòczy** 1964 = Barkòczy L., *The Population of Pannonia from Marcus Aurelius to Diocletian*, AAASH 16, pp. 257-356.
- **Bartoloni** 1996 = Bartoloni R., *Alae, cohortes peditatae e cohortes equitatae: loro struttura e consistenza numerica*, RSA, 26, 1996, pp.98-130.
- **Bechert** 1982 = Bechert T., *Römisches Germanien zwischen Rhein und Maas*, München, 1982.
- **Bechert** 1999 = Bechert T., *Die Provinzen des Römischen Reiches. Einführung und Überblick*, Mainz, 1999.
- **Bènard , Bonnamour, Deyber, Feugère, Goudineau, Le Bohec, Reddè, Sievers, Tassaux, Tronche** 1996 = Bènard J., Bonnamour R., Deyber M., Feugère M., Goudineau C., Le Bohec Y., Reddè M., Sievers S., Tassaux F., Tronche P., *L' Armée Romaine en Gaule*, Paris, 1996.
- **Beneš** 1978 = Beneš J., *Auxilia Romana in Moesia atque in Dacia. Zu den Fragen des römischen Verteidigungsystems im Unteren Donauraum und in den angrenzenden Gebieten*, Praha, 1978.
- **Benseddik** 1977 = Benseddik N., *Les troupes auxiliaires de l'armée romaine en Mauretaine césarienne*, 1977.

- **Bèrard** 1994 = Bèrard F., *Bretagne, Germanie, Danube: mouvements de troupes et priorités strategiques sous le regne de Domitien*, Paris, 1994.
- **Besevliev** 1970 = Beshevliev V., *Untersuchungen über die Personennamen bei den Thrakern*, Amsterdam, 1970.
- **Besevliev** 1970 = Besheliev V., *Zur Deutung der Kastellamen in Prokops Werk, "De Aedificiis"*, Amsterdam, 1970, pp.123-125.
- **Bessone** 1972 = Bessone L., *La rivolta batavica e la crisi del 69 d.C.*, Memorie dell'Accademia delle Scienze di Torino, 24, Torino 1972, pp.115-129.
- **Biancardi** 2004 = Biancardi M., *La cavalleria romana del Principato nelle province occidentali dell'Impero*, Bari, 2004.
- **Bianchi** 1974 = Bianchi L., *Rilievi funerari con banchetto della Dacia romana*, Apulum, 12, 1974, pp. 159-181.
- **Bianchi** 1985 = Bianchi L., *Le stele funerarie della Dacia. Un'espressione di arte romana periferica*, Roma 1985.
- **Bianchi Bandinelli** 1988 = Bianchi Bandinelli R., *Roma, la fine dell'arte antica. L'arte dell'impero romano da Settimio Severo a Teodosio I*, Milano 1988.
- **Birley** 1950 = Birley E., *The equestrian officer of the Roman army*, DUJ, 12, 1950, pp.8-19.
- **Birley** 1951 = Birley E., *The Roman fort and settlement ad Old Carlisle*, TCWA, 51, Highgate, 1951, pp.73-79.
- **Birley** 1966 = Birley E., *Alae and cohortes milliariae*, in *Corolla Memoriae E. Swoboda dedicata*, Köln, 1966, pp. 54-67.
- **Birley** 1971 = Birley E., *Roman frontier policy under Marcus Aurelius*, in VII Limeskongress (1967), Tel Aviv,1971, pp.115-128.

- **Birley** 1976 = Birley E., *Local militiae in the Roman Empire*, BHAC, 1972-74, Bonn, 1976, pp. 65-73.
- **Birley** 1979 = Birley E., *The people of Roman Britain*, London, 1979.
- **Birley** 1982 = Birley E., *Veterans of the Roman army in Britain and elsewhere*, Anc. Soc., 13-14, Leuven, 1982, pp. 265-276.
- **Birley** 1988 = Birley E., *The Roman Army*, Amsterdam, 1988.
- **Blazquez** 1983 = Blazquez J.M., *Astures y Cántabros bajo la administración romana*, in *Studia Historica. Historia Antigua*, Salamanca, volume 1, 1983, pp.136-148.
- **Bloemers** 1990 = Bloemers J.H.F., *Lower Germany military organization and its role in the study of a frontier zone*, XIV. Limeskongress 1986, Wien, 1990, pp. 111-120.
- **Bogaers** 1969 = Bogaers J.E., *Cohortes Breucorum*, Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amsterdam, 19, 1969,
- **Bogaers** 1974 = Bogaers J.E., *Thracian auxilia in Germania Inferior*, Actes du IX. Limeskongress 1972, Bucarest, 1974, pp. 27-50.
- **Bogdan Cătăniciu** 1997 = Bogdan Cătăniciu I., *Muntenia in sistemul defensiv al Imperiului Roman sec. I-III p. Chr.*, Alexandria 1997.
- **Boppert** 1992 = Bopper W., *Militarische Grabdenkmäler aus Mainz und Umgebung*, RömischGermanisches Zentralmuseum, Mainz. Corpus Signorum Imperii Romani. Corpus des Skulpturen der römischen Welt. Deutsches Land, Band II 5. Germania superior 1-302, Wien, 1992, pp.1-302.
- **Boteva** 1997 = Boteva D., *Dolna Mizija i Trakija v rimskata imperska sistema, 193-217/218 g. sl. Hr.*, Sofia, 1997 .
- **Botusharova** 1958 = Botusharova L., *Oko Topografije rimskog Filipopolja*, Glas SAN 10, 1, pp. 317-322.

- **Branga** 1986 = Branga N., *Italicii și veteranii din Dacia*, Timișoara, 1986.
- **Breeze** 1974= Breeze D.J.*The career structure below the centurionate*, in ANRW, 2,1, Berlin-New York, 1974, pp.36-93.
- **Breeze, Dobson** 1974 = Breeze D.J., Dobson B., *The development of the mural frontier in Britain from Hadrian to Caracalla*, IX Limeskongress 1972, Bucarest 1974, pp.321-326.
- **Breeze, Dobson** 1978 = Breeze D.J., Dobson B *Hadrian's Wall*, revised edition, Harmondsworth, 1978, pp.182-208.
- **Breeze, Dobson** 1985 = Breeze D.J., Dobson B., *Roman military deployment in north England*, Britannia 16, 1985, pp.1-19.
- **Breeze** 1983 = Breeze D.J.*The frontier in Britain*, XIII, Limeskongress 1983, Stuttgart, 1986, pp.21-34.
- **Brunsting** 1940-1944 = Brunsting H., *Ingekraste en Opgeschilderde Inscripties op Aardewerk*, in: van Giffen, A.V. 1940-1944. *Viif en twintigste, Zes en twintigste, Zeven en twintigste, en Acht en twintigste Jaarverslag van de Vereniging voor Terpenonderzoek*, Groningen, pp. 201-205.
- **Cascarino 2008** = Cascarino G., *L'esercito romano. Armamento e organizzazione*, Vol. II - *Da Augusto ai Severi*, Rimini 2008.
- **Cavenaille** 1970 = Cavenaille R., *Prosopographie de l'armée romaine d'Egypte, d'Auguste à Diocletien*, Aegyptus 50, 1970, pp. 213-320.
- **Cepas** 1989 = Cepas A., *The north of Britannia and the north – west of Hispania*, BAR, 470, Oxford, 1989.
- **Cheesman** 1914 = Cheesman G.L., *The Auxilia of the Roman Imperial Army*, Oxford, 1914.

- **Christescu** 1937 = Christescu, V., *Istoria militară a Daciei romane*, Bucuresti 1937.
- **Christol** 1981 = Christol M., *L'armée des provinces pannoniennes et la pacification des révoltes maures sous Antonin le Pieux*, *Antiquités Africaines*, Paris, 17, 1981, pp. 133-141.
- **Cichorius** 1894 = Cichorius C., *Ala*, in RE I 1223-1270.
- **Cichorius** 1901 = Cichorius C., *Cohors*, in RE IV 231-256.
- **Collingwood, Myres** 1956 = Collingwood R.G, Myres J.N.L., *Roman Britain and the English settlements*, in *The Oxford History of England*, Oxford, 1956, pp. 167-180.
- **Connolly** 1998 = Connolly P., *Greece and Rome at war, The empire 140 BC-AD 200*, London, 1998.
- **Conrad** 2004 = Conrad, S., *Die Grabstelen aus Moesia Inferior. Untersuchungen zur Chronologie, Typologie und Ikonographie*, Leipzig, 2004.
- **Corbo** 2013 = Corbo C., *Constitutio antoniniana. Ius philosophia religio*, Roma, 2013.
- **Crawford** 1991 = Crawford M., *Origini e sviluppi del sistema provinciale romano*, in *Storia di Roma II*, Torino 1991, pp.135-150.
- **Cresci Marrone** 1993 = Cresci Marrone G., *Ecumene augustea. Una politica per il consenso*, Roma 1993.
- **Cupcea – Marcu** 2006 = Cupcea, G. – Marcu, F., *The size and organization of the roman army and the case of Dacia under Trajan*, *Dacia*, 50, 2006, pp. 175-194.
- **Curchin** 1991 = Curchin L.A., *Roman Spain. Conquest and Assimilation*, Londra, 1991.
- **Cuvigny- Wagner** 1986 = Cuvigny H- Wagner G., *Ostraca inédits du Mons Claudianus*, ZPE, 62, 1986.
- **Daicoviciu, Protase** 1961 = Daicoviciu C., Protase D., *Un nouveau diplôme militaire de Dacia Porolissensis*, JRS, 51, 1961, pp.112-130.

- **Daicoviciu** 1970 = Daicoviciu, H., *Notes sur la première guerre Dacique de Trajan*, AMN, 7, 1970, pp.212-125.
- **Daicoviciu** 1984 = Daicoviciu, H., *La Romanisation de la province de la Dacie*, AMN, 21, 1984.
- **Dana 2006** = DANA D., *Notes onomastiques daco-mésiennes*, Il Mar Nero. Annali di archeologia e storia 5, 2006, pp.77–89.
- **Dana 2003** = Dana D., *Les Daces dans les ostraca du désert oriental de l'Égypte. Morphologie des noms daces*, ZPE 143, pp.166–186.
- **Dana 2006** = Dana D., *The Historical names of the Dacians and their memory. New documents and a preliminary Outlook*, Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Historia 51 (1) 2006, pp.99-125.
- **Dana, Matei-Popescu 2006** = Dana D., Matei-Popescu F., *Le recrutement des Daces dans l'armée romaine sous l'empereur Trajan: une esquisse préliminaire*, Dacia N.S. 50, 2006.
- **Dana 2013** = Dana D., *Les diplômes militaires comme source d'histoire sociale*, CCG 20 (2009), pp.121-140.
- **Dana, Matei-Popescu 2009** = Dana D., Matei-Popescu F., *Soldats d'origine dace dans les diplomes militaires*, Chiron 39, 2009, pp.209-246.
- **Dana 2013** = Dana D., *Les Thraces dans les diplomes militaires onomastique et statut des personnes*, in Maria - Gabriella G. Parissaki, *Aspect of the Roman province of Thrace*, Paris, 2013, pp.219-269.
- **Dana, Zăgreanu 2013** = Dana D., Zăgreanu R., *Les indigènes en Dacie romaine ou la fin annoncée d'une exception: relecture de l'épithaphe CIL III 7635*, Dacia N.S. 57, 2013, pp.127-150.
- **Dana, Ricci 2013** = Dana D. Ricci C., *Tradurre il divino: le dediche dei militari Traci nella Roma imperiale*, in *Riscritture, la traduzione nelle arti e nella letteratura*, Milano, 2013.
- **Dana 2014** = Dana D., *Onomasticon Thracicum*, Athènes, 2014.

- **Daris** 1964 = Daris S., *Documenti per la storia dell'esercito romano in Egitto*, Milano, 1964.
- **Daris** 1988 = Daris S., *Le truppe ausiliarie romane in Egitto*, ANRW II 10, 1, pp.743-766.
- **Daris** 1988 = Daris S., *Documenti minori dell'esercito romano in Egitto*, Milano, 1988.
- **Davies** 1989 = Davies R.W., *Service in the Roman army*, Edinburgh, 1989.
- **Dechev** 1976 = Dechev D., *Die Thrakische Sprachreste*, Wien, 1976.
- **Delmarre** 2007 = Delmarre X., *Nomina celtica antiqua selecta inscriptionum* (Nomi celtici nell'epigrafia classica), Paris, 2007.
- **Devijver** 1976 = Devijver H., *Prosopographia Militarium Equestrium quae fuerunt ab Augusto ad Gallenum*, Leuven. Pars prima, Litterae A-I (1976); pars secunda, Litterae L-V (1977); pars quarta, Supplementum 1 (1987).
- **Devijver** 1986 = Devijver H., *Equestrian Officers from the East*, in: Freeman, Ph., Kennedy, D. eds. 1986. *The Defence of the Roman and Byzantine East* p. I-II BAR Int. Series 297 Oxford, 109-225.
- **Devijver** 1992 = Devijver H., *The Equestrian Officers of the Roman Imperial Army*, vol. I-II, Stuttgart.
- **Diaconescu** 1997 = Diaconescu, A., *Dacia under Trajan. Some observations on roman tactics and strategy*, AMN, 34/1, 1997, pp. 13-52.
- **Domaszewski** 1969 = Domaszewski A., *Die Rangordnung des römischen Heeres*, Die Rangordnung des römischen Heeres, Bonn A. Marcus und E. Weber 1969.
- **Donaldson** 1988 = Donaldson G. H., *Thoughts on a military appreciation of the design of Hadrian's Wall*. AA 16, Newcastle upon Tyne, 1988.
- **Đorđević** 1996 = Đorđević, M., *Contribution to the study of the Roman Limes in South Banat*, in *Roman Limes in the Middle and Lower Danube* (ed. by P.Petrović), Belgrade 1996, pp. 125-133.

- **Dunan** 1926 = Dunan M., *Rapport sur une mission archéologique au Djebel Drouze, Syria* 7, 1926, pp. 326-335.
- **Duridanov** 1985 = Duridanov I., *Die Sprache der Thraker*, Neuried, 1985.
- **Duridanov** 1991 = Duridanov I., *Les noms du cheval dans la langue thrace*, LB, 34 (3-4), 1991, pp. 110-117.
- **Duridanov** 1995 = Duridanov I., *Thrakische und dakische Namen*, in E. Eichler *et alii*, *Namenforschung. Ein internationales Handbuch zur Onomastik*, I, Berlin-New York, 1995, p. 261-266.
- **Dusanić, Petrović** 1963 = Dusanić S., Petrović P., *Ephigraphic Contributions from the national Museum of Niš*, *Živa Antika* 12, 2, 1963, pp.364-385.
- **Dusanić** 1977 = Dusanić S., *Aspects of the Roman Mining in Noricum, Pannonia, Dalmatia, and Moesia Superior*, ANRW II 6, 1977, pp. 142-160.
- **Dušanić** 1999 = Dušanić S., *A Diploma for the Lower Pannonian Auxilia*, ZPE 127, 1999, pp. 140-176.
- **Eck** 2003 = Eck W., *Augusto e il suo tempo*, Bologna 2003.
- **Eck, MacDonald, Pangerl** 2001 = Eck W., MacDonald D., Pangerl A., *Neue Diplome für die Auxiliartruppen von Unterpannonien und die dakischen Provinzen aus hadrianischer Zeit*, *Acta Musei Napocensis* 38/1, 2001, pp. 22-48.
- **Eck, Pangerl** 2003 = Eck W., Pangerl A., *Neue Diplome für Germania Superior und Germania Inferior*, ZPE 143, 2003, pp. 256-268.
- **Eck, Pangerl** 2007 = Eck W., Pangerl A., *Neue Diplome für die Hilfstruppen von Britannia*, ZPE 162, 2007, pp. 47-60.
- **Eck, Paunov** 1997 = Eck W., Paunov E., *Ein neues Militärdiplom für die Auxiliartruppen von Germania Inferior aus dem Jahr 127*, *Chiron*, 27, pp. 335-354.

- **Fentress** 1979 = Fentress E.W.B., *Numidia and the Roman Army. Social, Military and Economic Aspects of the Frontier Zone*, BAR International Series 53 Oxford, 1979.
- **Ferro** 1960 = Ferro B., *Le origini della II guerra Macedonica*, Palermo, 1960.
- **Field, Hook** 2006 = Field N., Hook A., *Roman auxiliary cavalryman*, Oxford, 2006.
- **Filippis** 1976 = Filippis C., *Augusto ed il problema britannico*, RSC, 24, Torino, 1976, pp. 98-137.
- **Fitz** 1962 = Fitz J., *A military History of Pannonia from the Marcomannic Wars to the Death of Alexander Severus (180-235)*, AAASH 14, 1962, pp. 25-112.
- **Fitz** 1972 = Fitz J., *Les Syriens à Intercissa*. Coll. Latomus CXXII, Bruxelles, 1972.
- **Fitz** 1983 = Fitz J., *Honorific Title of Roman Military Units in the III Century*, Budapest Bonn, 1983.
- **Fol** 1968 = Fol A., *Les Thraces dans l'Empire romain d'Occident (Ier-IIIe siècles)*, GSU-IFF 58, 1968, pp. 5-119.
- **Forni** 1953 = Forni G., *Il reclutamento delle legioni da Augusto a Diocleziano*, Milano-Roma 1953.
- **Forni** 1976 = Forni G., *Consistenza e qualità dell'esercito romano nella Renania nei primi secoli dell'Impero*, Atti del Convegno Internazionale "Renania Romana", Roma, Accademia Nazionale dei Lincei, 1976, pp.132-160.
- **Forni** 1979 = Forni G., *L'anagrafia del soldato e del veterano*, in Atti del VII Convegno Internazionale di Epigrafia Greca e Latina, 1979, pp. 204-228.
- **Fraschetti** 1998 = Fraschetti A., *Augusto*, Roma-Bari 1998.

- **Frei-Stolba** 2001 = Frei-Stolba R., *Les témoins dans les premiers diplômes militaires : reflet de la pratique d'information administrative à Rome ?*, Paris, 2001.
- **Gadda** 1989 = Gadda E., *Le strategie militari, le frontiere imperiali*, in *Storia di Roma*, IV, Torino 1989, pp.76-105.
- **Gadda** 1993 = Gadda E., *Aspetti culturali dell'imperialismo romano*, Firenze 1993.
- **Garcia y Bellido** 1961 = Garcia y Bellido A., *El "Exercitus Hispanicus" desde Augusto a Vespasiano*, *Archivo Espanol de Arquelogia* 34, 1961, pp.89-126.
- **Georgiev** 1966 = Georgiev VI., *Introduzione alla storia delle lingue indoeuropee*, Roma, 1966.
- **Georgiev** 1974 = Georgiev VI., *Prinzipien der Deutung der thrakischen zweistämmigen Personennamen*, *LB*, 17, 1974, pp.126-147.
- **Georgiev** 1977 = Georgiev VI. *Trakite i tehniyat ezik (Les Thraces et leur langue)*, Sofia, 1977.
- **Georgiev** 1978 = Georgiev VI., *L'anthroponymie thrace. L'état actuel des recherches*, *Pulpudeva*, 2, 1978.
- **Georgiev** 1981 = Georgiev VI., *Introduction to the History of the Indo-European Languages*, Sofia, 1981.
- **Geraci – Marconi** 2008 = Geraci G., Marconi A., *Storia romana*, Le Monnier Università/Storia, Firenze 2008.
- **Gerov** 1959 = Gerov B., *Zwei Neugefundene Militärdiplomen aus Nordbulgarien*, *Klio* 37, 1980, pp. 195-216.
- **Gerov** 1980 = Gerov B., *Zum Problem der Entstehung der römischen Städte am Unteren Donaulimes*, *Klio* 59, pp.299-309.

- **Gerov** 1980 = Gerov B., *Beitrage zur Geschichte der römischen Provinzen Moesien und Thrakien. Gesammelte Aufsätze*, Amsterdam, 1980.
- **Gilliam, Mann** 1970 = Gilliam J.P., Mann J.C., *The northern British frontier from Antoninus Pius to Caracalla*, *Britannia* 18, 1970, pp.1-44.
- **Glodariu** 1987 = Glodariu, I., *Așezările dacice și politica de urbanizare romană*, *Apulum*, 24, 1987, pp. 133-137.
- **Glodariu** 1989-1993 = Glodariu, I., *Sarmizegetusa Regia durant le règne de Trajan*, *AMN*, 26-30, I/1, 1989-1993, pp. 19-25.
- **Grant** 1984 = Grant M., *Gli imperatori Romani, storia e segreti*, Roma, 1984, p. 232.
- **Grec** 2010 = Grec M.I., *Din istoria militară a Daciei Porolissensis : trupele auxiliare (della storia militare della Dacia Porolissensis : le truppe ausiliarie)*, Arad, 2010.
- **Gudea** 1985 = Gudea, N., *Contributii la istoria militară a Daciei Porolissensis. I. Linia inaintata de turnuri si fortificații mici de pe sectorul de NV al limesului provinciei între castrele de la Bologa si Tihau*, *AMP*, 9, 1985, pp. 144-218.
- **Gudea – Găzdac** 2006 = Gudea, N. – Găzdac, C., *Die Dakische Gebiete im der Römischer Provinz Moesia Inferior (101-118 n. Chr.)*, *Drobeta*, 16, 2006, pp. 11-46.
- **Hajnoczi** 1995 = Hajnoczi G. (a cura di), *La Pannonia e l'Impero Romano. Atti del convegno internazionale, Roma, 13-16 gennaio 1994*, Milano, 1995.
- **Hanson, Maxwell** 1986 = Hanson W.S., Maxwell G.S., *Rome's north-west frontier*, Edinburgh, 1986.
- **Hoddinott** 1981 = Hoddinott R.F., *The Thracians*, London, 1981.

- **Holder** 1980 = Holder P. A., *Studies in the Auxilia of the Roman Army from Augustus to Trajan*, Oxford, BAR Int. Ser. 70, 1980.
- **Holder** 1982 = Holder P. A., *The Roman Army in Britain*, New York, 1982.
- **Holder** 1999 = Holder P. A., *Exercitus Pius Fidelis: the army of Germania Inferior in A.D. 89*, ZPE 128, 1999, pp. pp.237-250.
- **Holder** 2006 = Holder P. A., *Two Military Diplomas from the Regn of Antoninus Pius*, ZPE 156, pp. 255-264.
- **Hügel** 2003 = Hügel P., *Ultimele decenii ale stăpânirii romane în Dacia*, Cluj-Napoca, 2003.
- **Ivanov** 1990 = Ivanov R., *Lixa legionis V Macedonicae aus Oescus*, ZPE 80, pp. 131-136.
- **Jarrett** 1969 = Jarrett M.G., *Thracian units in the Roman army*, Israel Exploration Journal 19, Jerusalem, 1969.
- **Jarrett** 1994 = Jarrett M.G., *Non-legionary troops in Roman Britain: Part one, the Units*, Britannia, 25, London, 1994, pp. 35-77.
- **Junkelmann** 1986 = Junkelmann M., *Die Legionen des Augustus*, Mainz, 1986.
- **Katsarov** 1924 = Katsarov G. I., *Trakiiskite Bessi*, IID VI, PP.31-44.
- **Katsarov** 1938 = Katsarov G. I., *Die Denkmäler des Thrakischen Reitergottes in Bulgarien*, Diss. Pann. II fasc. 14, Budapest, 1938.
- **Keil** 1882 = Keil J., *De Thracum auxiliis*, Leipzig, 1882.
- **Kellner** 1971 = Kellner A.J., *Exercitus Raeticus*, Bayerische Vorgeschichtsblätter, 36, München, 1971, pp. 207-215.

- **Kennedy** 1983 = Kennedy D. L., *Military cohorts. The evidence of Josephus BJ III 4, 2(67) and of Epigraphi*, ZPE 50, 1983, pp. 253-259.
- **Kennedy** 1997 = Kennedy D. L., *Ala Phrygum and Ala VII Phrygum*, ZPE 118, pp. 300-304.
- **Keppie** 1984 = Keppie I.F.J., *The making of the Roman army*, London, 1984.
- **King** 1990 = King A., *Roman Gaul and Germany*, London 1990.
- **Klinkenberg** 1902 = Klinkenberg J., *Die römische Grabdenkmäler Kölns*, BJ 108/109, 1902, pp. 82-184.
- **Knight** 1991 = Knight D.J., *The movement of the Auxilia from Augustus to Hadrian*, ZPE 85, 1991, pp. 189-208.
- **Kraft** 1951 = Kraft K., *Zur Rekrutierung der Alen und Kohorten an Rhein und Donau*, Berna, 1951.
- **Krykin** 1995 = Krykin S., *Les Thraces dans les villes du Bosphore. Nouvelles découvertes*, in: *Studia in honorem G. Mihailov*, Sofia, 1995, pp. 285-293.
- **La'da** 2002 = La'da C., *Immigrant Women in Hellenistic Egypt: The Evidence of Ethnic Designations*, Bruxelles-Leuven 27-29 novembre 1997, *Studia Hellenistica* 37 (Louvain 2002) p.167- 182.
- **Lambrino** 1931 = Lambrino Sc., *Observations sur un nouveau diplome militaire de l'Empereur Claude* *Revue de Philologie* 3, 5, pp. 251-266.
- **Laporte** 1989 = Laporte J.P., *Rapidum. Le camp de la cohorte des Sardes en Maurétanie Césarienne*, Sassari, 1989.
- **Lazzeroni** 1979 = Lazzeroni R., *Contatti di lingue e di culture nell'Italia antica: i nomi servili in -por*, RAL, 34, 1979, pp.143-148, in particolare p. 146.

- **Le Bohec** 1989 = Le Bohec Y., *Les unités auxiliaires de l'armée romaine en Afrique Proconsulaire et Numidie sous le Haut Empire*, Paris, 1989.
- **Le Bohec** 1993 = Le Bohec Y., *Militaires Romains en Gaule civile*, Lyon, 1993.
- **Le Bohec** 2001 = Le Bohec Y., *L'esercito romano*, Roma, 2001.
- **Le Bohec** 2002 = Le Bohec Y., *L'armée romaine sous le Haut-Empire*, Paris, 2002.
- **Le Bohec** 2007 = Le Bohec Y., *L'armée romaine en Afrique et Gaule*, Paris, 2007.
- **Le Bohec** 2008 = Le Bohec Y., *Armi e guerrieri di Roma antica. Da Diocleziano alla caduta dell'impero*, Roma 2008.
- **Le Glay** 1983 = Le Glay M., *Les Thraces dans les Gaules et les Germanies*, Pulpudeva 4, 1983, pp. 39-50.
- **Lesquier** 1918 = Lesquier J., *L'armée romaine d'Égypte d'Auguste à Diocletien*, vol. 1-2 Le Caire, 1918.
- **Le Roux** 1982 = Le Roux P., *L'armée romaine et l'organisation des provinces ibériques*, Paris, 1982.
- **Letta – Segenni** 2015 = Letta C., Segenni S., *Roma e le sue province*, Roma, 2015.
- **Leveau** 1973 = Leveau Ph., *L'aile des Thraces, le tribu des Mazices et les prefecti gentis en Afrique du Nord (à propos d'une inscription nouvelle d'Oppidum Novum et de la pénétration romaine dans la partie orientale des plaines du Chetif)*, Antiquités Africaines VII, 1973, pp.153-192.
- **Lhote** 2007 = Lhote E., *Typologie des anthroponymes en -vç*, in Actes CongrDialectGr V, Paris, 2007, pp. 276 e 290.
- **Liberati – Silverio** 2013 = Liberati A. – Silverio E., *Organizzazione militare: esercito*, Museo della civiltà romana, vol. 5, p. 18.

- **Lifschitz** 1976 = Lifschitz B., *Un fragment d'un diplôme militaire de Hebron*, Latomus 35, 1991, pp.117-122.
- **Lo Cascio** 1991 = Lo Cascio E., *Le tecniche dell'amministrazione*, in *Storia di Roma* Volume secondo, Torino 1991, pp.121-140.
- **Lörincz** 1992 = Lörincz B., *Die römischen Hilfstruppen in pannonische Heer*, Acta Classica Universitatis Scientiarum Debrecenensis 27, Wien, 1992, pp. 91-100.
- **Lörincz** 2001 = Lörincz B., *Die römischen Hilfstruppen in Pannonien während der Prinzipatzeit*, Teil I, Die Inschriften, Wien 2001.
- **Losanova** 1995 = Losanova V., *Der thrakische Königsname Kotys*, Thracia, 11, 1995, pp. 365-370.
- **Luttwak** 1991 = Luttwak E. N., *La grande strategia dell'impero Romano*, Milano, 1991.
- **Macrea** 1964 = Macrea, M., *Exercitus Daciae Porolissensis et quelques considérations sur l'organisation de la Dacie Romaine*, Dacia, 8, 1964, pp. 145-160.
- **Macrea** 1967 = Macrea, M., *L'organisation de la province de la Dacie*, Dacia, 11, 1967, pp. 121-141.
- **Macrea** 1969 = Macrea, M., *Viata în Dacia romană*, Cluj 1969.
- **Mateescu** 1923 = Mateescu G.G., *I Traci nelle epigrafi di Roma*, ED 1, 1923, pp. 223-237.
- **Mayer** 1957-1959 = Mayer A., *Die Sprache der alten Illyrier, I (Einleitung Wörterbuch der illyrischen Sprachreste) -II (Etymologische Wörterbuch der illyrischen Grammatik der illyrischen Sprache)*, Vienna, 1957-1959 (con l'adattamento critico di I. I. Russu, CercLingv, 5, 1960, pp. 166-176, a causa dei numerosi nomi Traci inclusi da Mayer nel suo repertorio di nomi illirici, come *Daizo, Diza, Dizo, Mestrius, Tara*).

- **Mann** 1961 = Mann J. C., *The role of the frontier zone in army recruitment*, V. Limeskongress 1961, Zagreb, 1963, pp. 145-150.
- **Mann** 1979 = Mann J. C., *Power, Force and the Frontiers of the Empire*, JRS, 69, London, 1979, pp. 175-183.
- **Mann** 1969 = Mann J. C., *A Note on an Inscription from Kurnub*, Israel Exploration Journal 19, 1969, pp. 211-214.
- **Mann** 1986 = Mann J. C., *The constrution of the Antonine Wall*, PSAS, 116, Edinburgh, 1986.
- **Marcone** 1991 = Marcone A., *La frontiera del Danubio fra strategia e politica*, Storia di Roma, II, Torino, 1991, pp. 469-490.
- **Marotta** 2009 = Marotta V., *La cittadinanza romana in età imperiale*, Roma, 2009.
- **Masson** 1986 = Masson O., *Geminations expressives dans l'anthroponymie grecque*, OGS II, 1986, pp.549-561.
- **Masson** 1986 = Masson O., *Les noms théophores de Bendis en Grèce et en Thrace*, MH, 45, 1988, pp. 6-12 (= OGS, II, pp. 605-611).
- **Masson** 1993 = Masson O., *Une question delphique : qui étaient les "Mysiens" de Lilaia*, REG, 106, 1993, p. 167.
- **Matei-Popescu** 2005 = Matei-Popescu F., *Un nou veteran de origine Dacică de la Abrittus*, Argesis, Studii și Comunicări, seria Istorie, 14, 2005, pp.265–269.
- **Matei-Popescu** 2007 = Matei-Popescu F., *The Dacians from Moesia Inferior*, Kolonisierung, Akkulturation im Balkanraum und im Osten des Mittelmeerraumes (3. Jh. v. Chr.- 6 Jh. n. Chr.), 2007, pp. 139-160.
- **Matei-Popescu** 2010 = Matei-Popescu F., *The Roman Army in Moesia Inferior*, București, 2010.

- **Maxfield** 1981 = Maxfield V., *The Military Decorations of Roman Army*, London 1981.
- **Maxfield** 2000 = Maxfield V., *The Deployment of the Roman Auxilia in Upper Egypt ad the Eastern desert during the Principate*, in: G. Alföldy, B. Dobson, W. Eck, Kaiser, Heer und Gesellschaft in den römischen Kaiserzeit, Oxford, 2000, pp. 407-442.
- **Maxwell** 1979 = Maxwell G.S., *The native background to the Roman occupation of Scotland*, in *XII Limeskongress*, Oxford, 1979.
- **Mazzarino** 1976 = Mazzarino S., *L'Impero romano*, Bari 1976.
- **Meid** 2005 = Meid W., *Keltische Personennamen in Pannonien*, Budapest, 2005.
- **Mellor** 1978 = Mellor R., *A New Military Diploma*, ZPE 16, 1978, pp. 121-124.
- **Meyer Zwiffelhofer** 2009 = Meyer Zwiffelhofer E., *Storia delle province romane*, Bologna 2009.
- **Mihăilescu-Bîrliiba** 2011 = Mihăilescu-Bîrliiba L., *Ex toto orbe Romano: Immigration into Roman Dacia. With Prosopographical Observations on the Population of Dacia*, Louvain-Paris-Walpole (MA), 2011 (*Colloquia Antiqua* 5).
- **Mihalov** 1975 = Mihalov G., *Ephigraphica Thracica*, Epigraphica 37, 1-2, 25-67.
- **Mihailov** 1977 = Mihailov G., *Les noms thraces dans les inscriptions des pays thraces*. In *L'onomastique latine. Actes du colloque de Paris, 13-15 oct. 1975*, Paris, 1977, pp.341-352.
- **Mihailov** 1987 = Mihailov G., *Epigraphica et onomastica* (osservazioni sui rapporti etno-culturali nell'area balcano-microasiatica), *ÉtBalk*, 23 (4), 1987, pp. 27-30.
- **Milan** 2014 = Milan A., *Le forze armate nella storia di Roma antica*, Jouvence editore 2014.
- **Mirković** 1996 = Mirković, M., *The Iron Gates (Derdap) and the roman policy on the Moesian Limes AD 33-117*, in *Roman Limes in the Middle and Lower Danube* (ed. By P.Petrović), Belgrade 1996, pp. 27-40.

- **Mirković** 2007 = Mirković M., *Moesia Superior. Eine Provinz an der mittleren Donau*, Mainz, 2007.
- **Mitthof – Schörner** 2013 = Mitthof F. – Schörner G., *Columna Traiani – Traianssäule Siegesmonument und Kriegsbericht in Bildern, Beiträge der Tagung in Wien anlässlich des 1900. Jahrestages der Einweihung, 9.–12. Mai 2013*. TYCHE Sonderband 9, Wien, 2013.
- **Mittman** 1970 = Mittman S., *Beiträge zur Siedlungs- und Territorialgeschichte des nordlichen Ostjordlandes*, Wiesbaden, 1970.
- **Mócsy** 1959 = Mócsy A., *Die Bevölkerung von Pannonien bis zu den Markomannenkriegen*, Budapest, 1959.
- **Mócsy** 1974 = Mócsy A., *Pannonia and Upper Moesia. A history of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, London – Boston, 1974.
- **Mócsy** 1996 = Mócsy A., *Pannonien und das römische Heer. Ausgewählte Aufsätze*, Stuttgart 1996, *Mavors* VII.
- **Mor** 1986 = Mor M., *The Roman Army in Eretz-Israel in the years A.D. 70-132*, I-II *BAR Int. Series* 297 Oxford 1986, pp. 575-602.
- **Moretti** 1978 = Moretti L., *Sui Traci nelle iscrizioni pagane e cristiane di Roma*, *Pulpudeva* 2, 1978, pp. 36-42.
- **Mustață, Petruț** 2010 = Mustață S., Petruț D., *The Iconography of the Waiting Servants Depicted on Funerary Reliefs from Roman Dacia*, *RB* 24, 2010, pp. 91-128.
- **Nagy** 1973 = Nagy T., *Ulcisia Castra (Problems of the History of Garrisons in the II-III centuries)* Budapest, 1973.
- **Negev** 1967 = Negev A., *Oboda, Mampis and Provincia Arabia*, *Israel Exploration Journal* 17, 1967, pp. 46-55.

- **Nemeth** 1993 = Nemeth, E., *Despre originea etnică a soldaților și veteranilor din Dacia Porolissensis*, AB, 2, 1993, pp. 195-205.
- **Nemeth** 2005 = Nemeth, E., *Armata în sud – vestul Daciei Romane*, Timisoara, 2005.
- **Nemeth** 2007 = Nemeth, E., *Politische und militärische Beziehungen zwischen Pannonien und Dakien in der Römerzeit*, Cluj, 2007.
- **Nemeti** 2006 = Nemeti S., *Scenarios on the Dacians: The Indigenous Districts*, Studia Universitatis “Babeș-Bolyai”, Historia 51, 2006, 1, pp. 86–98.
- **Oltean** 2007 = Oltean I., *Dacia. Landscape, Colonization and Romanization*, Oxford, 2007.
- **Onofrei** 2008 = Onofrei C., *Thracians in Roman Dacia. Military and Civilian Elements*, EphNap 18, 2008, pp.75-92.
- **Oppermann** 2006 = Oppermann M., *Der Thrakische Reiter des Ostbalkanraumes im Spannungsfeld von Graecitas, Romanitas und lokalen Traditionen*, Schriften des Zentrums für Archäologie und Kulturgeschichte des Schwarzmeerraumes 7, Langenweißbach, 2006.
- **Opreanu** 1994 = Opreanu C., *Misiunile beneficiarilor consulari pe limes-ul de nord al Daciei în secolul al III-lea (Le missioni dei beneficiarii consularis sul limes settentrionale della Dacia durante il III secolo)*, AMN 31, 1994, p. 69-78.
- **Paki** 1998 = Paki, A., *Onomasticon Daciae (I). Die patronymika der provinz Dacia Porolissensis*, AMN, 35/1, 1998, pp.119-146.
- **Pani** 2003 = Pani M., *La corte dei Cesari fra Augusto e Nerone*, Roma-Bari 2003.
- **Papazoglu** 1978 = Papazoglu F., *The Central Balkan Tribes in Pre-Roman Times*, Amsterdam, 1978.
- **Parissaki** 2007 = Parissaki M.G., *Prosopography and Onomasticon of Aegean Thrace*, Athènes, 2007.

- **Pavan** 1955 = Pavan M., *La provincia romana della Pannonia Superior*, Roma, 1955.
- **Pavan** 1956 = Pavan M., *L'ambiente militare nella provincia del Norico*, Athenaeum, 34, Pavia, 1956.
- **Petolescu** 1980 = Petolescu C.C., *Dacii în armata romană*, Revista de Istorie 33/6, 1980, pp. 1043-1061.
- **Petolescu** 1980 = Petolescu C.C., *Despre Inscriptile Daciei romane*, SCIVA, 31, 1980, pp.101-121.
- **Petolescu** 1985 = Petolescu, C.C., *L'organisation de la Dacie sous Trajan et Hadrien*, Dacia, 29, 1985, pp.45-55.
- **Petolescu** 2002 = Petolescu C.C., *Auxilia Daciae*, București, 2002.
- **Petolescu** 2010 = Petolescu C.C., *Dacia. Un mileniu de istorie*, București, 2010.
- **Petrović, Vasić** 1996 = Petrović P., Vasić M., *The roman frontier in Upper Moesia: archaeological investigations in the Iron Gate Area. Main results*, in *Roman Limes in the Middle and Lower Danube* (ed. P. Petrović), Belgrade, 1996, pp.15-26.
- **Pflaum** 1960-1961 = Pflaum, H.G., *Les carrières procuratoriennes équestres sous le Haut-Empire romain*, (3 voll.), Paris 1960-1961.
- **Pflaum** 1976 = Pflaum H.G., *Pannoniens et Thraces en Afrique du Nord romaine à l'époque du Haut-Empire*, Pupudeva 2, 1978, pp.53-68.
- **Pflaum** 1978 = Pflaum H.G., *Deux carrières equestres de Lambèse et de Zana*, in Pflaum H.G., *Afrique Romaine*, Scripta Varia, I, Paris, 53-84 = Lybica 3, 1955.
- **Pflaum** 1978 = Pflaum H.G., *Une Inscription de castellum Arsacalitanum*, , in *Afrique Romaine*, Spripta Varia I Paris, 1978.

- **Pflaum** 1978 = Pflaum H.G., *Inscriptions de la Tripolitane (à propos d'un livre récent)*, in *Afrique Romaine, Scripta Varia I* Paris, 19-32 = *Syria* 30, 1953, pp. 296-309.
- **Phang** 2001 = Phang S.E., *The Marriage of Roman Soldiers (13 B.C.-A.D. 235). Law and Family in the Imperial Army*, Leyde-Boston-Cologne, 2001.
- **Piso** 1982 = Piso, I., *Maximinus Thrax und die Provinz Dakien*, *ZPE*, 49, 1982, pp. 225-238.
- **Piso – Rusu** 1990 = Piso I., Rusu A., *Nymphaeum-ul de la Germisara*, *RMI* 59, 1990, 1, pp. 9–17.
- **Piso** 1993 = Piso I., *Fasti provinciae Daciae*, I, Bonn 1993.
- **Piso** 1999 = Piso, I., *L'ala Flavia en Dacie*, *AMN*, 36/1, 1999, pp. 81-89.
- **Piso** 2005 = Piso I., *An der Nordgrenze des Römischen Reiches. Ausgewählte Studien (1972–2003)*, Stuttgart, 2005.
- **Piso** 2008 = Piso I., *Le débuts de la provinciae Dacie*, in *Die Römischen Provinzen. Begriff und Gründung (colloquio Cluj-Napoca, 28 sett.-1 ott. 2006)*, pp.297-331.
- **Piso – Benea** 1984 = Piso, I. – Benea, D., *Diploma militară de la Drobeta*, *AMN*, 21, 1984, pp. 111-124.
- **Poghirc** 1982 = Poghirc C., *Thrace et daco-mésien : langues ou dialectes ?*, in H. Frisch (éd.), *Cicerone Poghirc. Philologica et linguistica. Ausgewählte Aufsätze (1953-1983). Festsammlung zum 55. Geburtstag*, Bochum, 1983, pp. 65-80.
- **Polak, Wynia** 1991 = Polak M., Wynia S.L., *The Roman Forts at Vechten. A survey of the Excavations 1829-1998*, *Oudenheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden* 71.
- **Porumb** 2004 = Porumb M., *Étienne le Grand et la Transylvanie. Liens culturels et artistiques moldotransylvains aux XVe-XVIe siècles*, Cluj, 2004.

- **Protase 1957** = Protase, D., *Două inscripții inedite de la Ilișă*, Materiale și Cercetări Arheologice 4, pp. 319-323.
- **Protase 1974** = Protase, D., «*Exercitus Daciae Porolissensis*» et la défense des frontières septentrionales de Dacie, in Actes du IXe Congrès Internationale d'études sur les frontières Romaines, Mamaia 6-13 Septembre 1972, Bucuresti 1974, pp. 227-234.
- **Protase 1976** = Protase, D., *Les rapports entre Romains et Daces dans la province de Dacie*, in *Assimilation et résistance à la culture gréco-romaine dans le monde ancien*. Travaux de Vie Congrès International d'Etudes Classiques (Madrid, Septembre 1974), Bucuresti-Paris, 1976, pp. 493-500.
- **Protase 1994** = Protase, D., *Consideratii privind antroponomastica traco-Dacică și originea etnică a purtătorilor din inscripțiile Daciei romane*, Revista Bistritei 8, 1994, pp. 35-28.
- **Protase 1995** = Protase, D., *Frontierele provinciei Dacia în timpul împăratului Traian*, in D. Protase, *Orizonturi daco-romane*, Cluj-Napoca, 1995, pp. 340-346.
- **Protase 1995** = Protase, D., *L'anthroponomastique thraco-dace et l'origine ethnique des porteurs dans les inscriptions de la Dacie Romanie. Quelques observations*, in *La politique édilitaire dans les provinces de l'Empire romain II-IVème siècles après J.-C.*, Actes du II Colloque Roumano-suisse, Berne, 12-19 septembre 1995, pp. 212-234.
- **Reuter 1999** = Reuter M., *Studien zu den Numeri des römischen Heeres in der Mittleren Kaiserzeit*, BRGK. volume, 80,1999, p. 357-569.
- **Ricci 1993** = Ricci C., *Balkanici e danubiani a Roma. Parte II: I militari*, in: L. Mrozewicz, K. Ilski (ed.), *Prosopographica*, Poznan, 1993, pp. 175-208.
- **Rizakis 1995** = Rizakis A.D., *Le grec face au latin. Le paysage linguistique dans la péninsule balkanique sous l'empire*, in H. Solin, O. Salomies, Uta-Maria Liertz (éds.), *Acta Colloquii epigraphici latini, Helsingiae 3.-6. sett. 1991 habiti*, Helsinki 1995, pp. 373-391.
- **Rocco 2012** = Rocco M., *L'esercito romano tardoantico. Persistenze e cesure dai Severi a Teodosio I*, Torino, 2012.

- **Roldan** 1974 = Roldan M., *Hispania el ejercito romano. Contribucion a la historia de la España antigua*, Salamanca, 1974.
- **Roxan** 1989-1991 = Roxan M.M., *Findspots of military diplomas of the Roman auxiliary army*, BIAL, 26-28, London, 1989-1991, pp. 127-181.
- **Roxan** 1999 = Roxan M. M., *Two complete Diplomas of Pannonia Inferior: 19 May 135 and August 143*, ZPE, 127, Bonn, 1999, pp. 249-273.
- **Roxan, Weiss** 1998 = Roxan M. M., Weiss P., *Die Auxiliartuppen der Provinz Thracia*, Chiron 28,1998, pp. 371-420 .
- **Roxan, Holder** 2006 = Roxan M.M., Holder P., *Roman Military Diplomas*, Londra, 2006.
- **Ruffolo** 2004 = Ruffolo G., *Quando l'Italia era una superpotenza*, Torino, 2004.
- **Ruscu** 2003 = Ruscu, D. *Provincia Dacia în istoriografia antică*, Cluj-Napoca 2003.
- **Ruscu** 2004 = Ruscu, D., *The supposed extermination of the Dacians: the literary tradition in Roman Dacia. The making of a provincial society* (ed. W.S. Hanson – I.P. Haynes), JRA SS 56, Portsmouth 2004, pp. 75- 85.
- **Russu** 1958 = Russu I.I., *Elemente traco-getice in Scitia și Bosporul Cimerian*, SCIVA, 9, 2, 1958, pp. 303-336.
- **Russu** 1967 = Russu I.I., *Limba Traco-Dacilor*, Bucarest, 1967.
- **Russu** 1967 = Russu I.I., *Traci i în Dacia romană*, Acta Musei Napocensis 4, 1967, pp. 85-105.
- **Russu** 1972 = Russu, I.I., *Auxilia provinciae Daciae*, SCIV, 23, 1972, 1, pp. 63-77.

- **Russu** 1974 = Russu I.I., *Die Hilfstruppen am Limes Daciae Superioris*, Actes du IX Congrès International des Études sur les frontières romaines, Mamaia 1972, Bucarest-Köln, 1974, pp. 227-233.
- **Russu** 1977 = Russu I.I., *L'onomastique de la Dacie romaine*, in *L'onomastique latine. Paris, 13-15 octobre 1975*, Paris, 1977, p. 360-372.
- **Russu** 1980 = Russu I.I., *Daco-getii in Imperiul Roman (in afara provinciei Dacia Traiană)*, Bucarest, 1980.
- **Šašel** 1992 = Šašel J., *Opera Selecta*, Ljubljana, 1992.
- **Saddington** 1972 = Saddington D.B., *Towards the dating of early inscriptions recording Roman auxiliary regiments*, in *Akten den VI. Internationalen Kongresses für Griechische und Lateinische Epigraphik*, München 1972, pp. 538-540.
- **Saddington** 1975 = Saddington D.B., *The Development of the Roman Auxiliary Forces from Augustus to Trajan*, ANRW II 3, 1975.
- **Saddington** 1982 = Saddington D.B., *The Development of the Roman Auxiliary Forces from Augustus to Vespasian*, Harare Zimbabwe, 1982.
- **Salama** 1977 = Salama P., *Les déplacements succesifs du limes en Mauretanie Césarienne (essai de synthèse)*, Akten der IX Internationalen Limeskongress, Szèkesfèhervàr 1976, Budapest, 1977, pp. 577-595.
- **Salomies** 2009 = Salomies O., *Nomi personali derivati da numerali a Roma*, in P. Poccetti (éd.), *L'onomastica dell'Italia antica. Aspetti linguistici, storici, culturali, tipologici e classificatori*, Collection de l'École Française de Rome 413, Rome 2009, pp. 515-531.
- **Samsaris** 1990 = Samsaris D., *Les Thraces dans l'Empire romain d'Orient (Asie Mineure, Syrie, Palestine et Arabie)*, *Δωδώνη* 19, pp. 5-30.

- **Samsaris** 1993 = Samsaris D., *Les Thraces dans l'Empire romain d'Orient (Le territoire de la Grèce actuelle). Étude ethno-démographique, sociale, prosopographique et anthroponimique*, Janina, 1993.
- **Sarafov** 1974 = Sarafov T., *L'étymologie du nom de la tribu thrace ΒΗΣΣΟΙ, Bessi*, Thracia, 3, 1974, pp. 135-138.
- **Scardigli** 1998 = Scardigli B., *Germania, Reallexicon der Germanischen Altertumskunde*, 11, Berlin, 1998, pp. 245-259.
- **Schioppa** 1972 = Schioppa H., *Aquae Mattiacorum und Civitas Mattiacorum*, BJ 172, 1972, pp. 228-237.
- **Schönberger** 1969 = Schonberger H., *The Roman frontier in Germany*, JRS, 59, London, 1969, pp. 144-197.
- **Schönberger** 1980 = Schonberger H., *Recent research on the limes on Germania Superior and Raetia*, BAR, 71, London, 1980, pp. 541-552.
- **Schnurbein** 1986 = Schnurbein S.v., *Dakisch-thrakische Soldaten im Römerlager Oberladen*, Germania 64/2, 1986, pp.96-120.
- **Scorpan** 1980 = Scorpan C., *Limes Scythiae. Topographical and Stratigraphical Research on the Late Roman Fortifications in the Lower Danube*, BAR International Series 88 Oxford, 1980.
- **Sharankov** 2006 = Sharankov N., *Language and Society in Roman Thrace*, in I. P. Haynes (ed.), *Early Roman Thrace. New Evidence from Bulgaria*, JRA Suppl. Ser. 82, Portsmouth, Rhode Island 2011, pp. 135-155.
- **Shotter** 1996 = Shotter D. C. A., *The Roman Frontier in Britain*, Oxford, 1996.
- **Seyrig** 1933 = Seyrig H., *Das Heiligtum des Bel in Palmyra*, Archäologischer Anzeiger II, Berlin pp. 715-742.

- **Seyrig** 1933 = Seyrig H., *Antiquites Syriennes 12. Textes relatifs à la garnison romaine de Palmyre*, Syria 14, 1933, pp.152-168.
- **Seure** 1950 = Seure G., *Quelques réflexions générales sur les noms propres thraces*, BIAB, 16, 1950 (Serta Kazaroviana. Sbornik Katzarov, I), pp. 165-176.
- **Slawisch** 2007 = Slawisch A., *Die Grabsteine der römischen Provinz Thracia. Aufnahme, Verarbeitung und Weitergabe überregionaler Ausdrucksmittel am Beispiel der Grabsteine einer Binnenprovinz zwischen Ost und West*, Schriften des Zentrums für Archäologie und Kulturgeschichte des Schwarzmeerraumes 9, Langenweißbach 2007.
- **Solin** 1994-1995 = Solin H., *Anthroponymie und Epigraphik. Einheimische und fremde Bevölkerung*, Hyperboreus, 1, 1994-1995, pp. 93-117.
- **Solin** 2005 = Solin H., *Problèmes de l'onomastique du Bas-Empire*, in J. Desmulliez, Chr. Hoët-Van Cauwenberghe (éds.), *Le monde romain à travers l'épigraphie: méthodes et pratiques*, Lille, 2005, pp. 302-319.
- **Sommer** 1984 = Sommer C.S., *The military vici in Roman Britain. Aspect of their origins, their location and layout, administration, function and end*, Oxford, BAR British Series 129, 1984.
- **Southern** 1989 = Southern, P., *The numeri of the Roman Imperial Army*, London, 1989.
- **Spaul** 1994 = Spaul J. E. H., *Ala. The auxiliary cavalry units of the pre-Diocletianic imperial Roman army*, Andover, 1994.
- **Spaul** 2000 = Spaul J. E. H., *Cohors . The evidence for and a short history of the auxiliary Infantry of the Imperial Roman Army*, Oxford, BAR Int. Ser. 841, 2000.
- **Speidel** 1975 = Speidel M.P., *The Rise of Ethnic Units in the Roman Imperial Army*, in ANRW, 2,3. Berlin-New York, 1975, pp. 125-137.
- **Speidel** 1977 = Speidel M.P., *Pannonian Troops in the Moorish War of Antoninus Pius*, in: J. Fitz (Hrsg.), *Limes. Akten des XI. Internationalen Limeskongresses*, Budapest, 1977, pp. 129-135.

- **Speidel** 1979 = Speidel M.P., *A tile stamp of cohorts I Thracum milliaria from Hebron Palestine*, ZPE 35, 1979, pp. 170-172.
- **Speidel** 1982 = Speidel M.P., *Thracian Horseman in Egypt's ala veterana Gallica*, Bulletin of the American Society of Papyrologists 19, 1982, pp. 167-169.
- **Speidel** 1987 = Speidel M.P., *Nubia's Roman Garrison*, ANRW II 10, 1, pp. 767-798.
- **Speidel** 1992 = Speidel M.P., *Roman Army Studies*, I, Amsterdam 1984, II, Stuttgart 1992.
- **Stefan** 2005 = Stefan A.S., *Les guerres Daciennes de Domitien et de Trajan*. Architecture militaire, topographie, images et histoire, Roma 2005.
- **Stein** 1965 = Stein E., *Die Kaiserlichen Beamten und Truppenkörper im römischen Deutschland unter dem Prinzipat*, Amsterdam, 1965.
- **Stoll** 1992 = Stoll O., *Die Skulpturenausstattung römischer Militäranlagen an Rhein und Donau*. Der Obergermanische-Rätische Limes, St. Katharinen, 1992.
- **Strobel** 1984 = Strobel K., *Untersuchungen zu den Dakerkriegen Trajans*. Studien zur Geschichte des mittleren und unteren Donaupraumes in der hohen Kaiserzeit, Bonn, 1984.
- **Stiglitz** 1986 = Stiglitz H., *Das Auxiliarkastell von Carnuntum*, Carnuntum, 1986.
- **Syme** 1959 = Syme, R., *The Lower Danube under Trajan*, JRS, 49, 1-2, 1959, pp. 26-33.
- **Syme** 1962 = Syme R., *The wrong Marcius Turbo*, JRS, 52, 1962, pp. 87-96.
- **Syme** 1978 = Syme R., *The Conquest of North-West Spain*, in Roman Papers vol. II Oxford pp. 825-830.
- **Syme** 1999 = Syme R., *The provincial at Rome and Rome and the Balkans, 80 BC –AD 14* (Ed. A. Birley), Exeter 1999.

- **Tacheva-Hitova** 1978 = Tacheva-Hitova M, *Population et onomastique d'Asie Mineure en Mésie Inférieure*, Pulpudeva, 2, 1978, pp. 51-63.
- **Tacheva** 1997 = Tacheva M, *The Thracian Bessi domo et militiae*, Ziva Antika 47, 1997, pp. 199-210.
- **Tacheva** 1997 = Tacheva M, *Die thrakische Bessen in den römischen Armee*, Preatti del XI Congresso internazionale di epigrafia Greca e Latina, Roma, 1997, pp. 877-884.
- **Tataki** 1998 = Tataki A.B., *Macedonians Abroad. A Contribution to the Prosopography of Ancient Macedonia*, Athens, 1998.
- **Ternes** 1976 = Ternes Ch.-M., *Die Provincia Germania Superior im Bilde der jüngeren Forschung*, ANRW, II,5,2 Berlin, 1976, pp. 721-1260.
- **Tomaschek** 1882 = Tomaschek W., *Zur Kunde der Hämushalbinsel*, Wien, 1882.
- **Tomaschek** 1894 = Tomaschek W., *Die alten Thraken. Eine ethnologische Untersuchung*, Wien, 1894.
- **Tomaschek** 1980 = Tomaschek W., *Die alten Thraker. Eine ethnologische Untersuchung*, Wien (seconda edizione), 1980.
- **Tranoy** 1981 = Tranoy A., *La Galice romaine. Recherches sur le nord-ouest de la Péninsule ibérique dans l'Antiquité*, Paris 1981.
- **Tudor** 1968 = Tudor D., *Orașe, târguri și sate în Dacia romană (città, fiere e villaggi nella Dacia romana)* Bucarest, 1968.
- **Van Berchem** 1952 = Van Berchem D., *L'armée de Dioclétien et la réforme constantinienne* (Institut français d'archéologie de Beyrouth, Bibliothèque archéologique et historique, t. LVI), Paris, 1952.

- **Vasmer** 1923 = Vasmer M., *Untersuchungen über die ältesten Wohnsitze der Slaven. I: Die Iraner in Südrussland*, Leipzig, 1923. (Nel repertorio di K. Jongeling, *Nomi nord-africani da fonti latine*, Leiden, 1994, alcuni nomi latini e greci sono erroneamente inclusi, e anche due nomi Traci , Buraido e Ziper pp. 28 e 156.
- **Velkov - Fol** 1977 = Velkov V.- Fol A., *Les Thraces en Egypte gréco-romaine*, Sofia, 1977.
- **Visy** 1991 = Visy Z., *Einer neues Auxiliardiplom aus Dunakömlod*, ZPE, 89, Bonn, 1991 pp. 160-166.
- **Visy** 2003 = Visy Z., *The Roman Army in Pannonia*, Budapest, 2003.
- **Vlădescu** 1983 = Vlădescu Cr. M., *Armata romană in Dacia Inferior*, Bucarest, 1983.
- **Vlahov** 1963 = Vlahov K., *Die geographische Verbreitung der thrakischen Personennamen mit Vorderglied αυλο-*, 1963 (con le osservazioni critiche di I. I. Russu, *CercLingv*, 9, 1964, pp. 332-333)..
- **Von Bredow** 1979 = Von Bredow W., *Die Namenbestandteile -πορις, -πουρις und πυρου-* , *Thracia Antiqua*, 5, 1979, pp. 183-189.
- **Vulpe** 1965 = Vulpe R., *Scirtus Dacensis*, *Apulum* 5, 1965, pp. 151–166.
- **Wacher** 1989 = Wacher J., *Il mondo di Roma imperiale*, Roma-Bari, 1989.
- **Wagner** 1938 = Wagner W., *Die Dislokation der römischen Auxiliarformationen in den Provinzen Noricum, Pannonien, Moesien und Dakien, von Augustus bis Gallienus*, Berlin, 1938.
- **Warry** 1995 = Warry J., *Warfare in the Classical World*, Norman, USA 1995.
- **Webber – Mc Bride** 2001 = Webber C.- Mc Bride A., *The Thracians 700 BC-AD 46 (Men-at-Arms)*. Osprey Publishing, London, 2001.
- **Webster** 1969 = Webster G., *The Roman Imperial Army*, London 1969.

- **Webster** 1970 = Webster G., *The military situation in Britain between A.D. 43 and 71*, Britannia, I, 1970.
- **Webster** 1980 = Webster G., *The Roman invasion of Britain*, London, 1980.
- **Webster** 1985 = Webster G. *The Roman Imperial Army*, London, 1985.
- **Weiss** 2004 = Weiss P., *Zwei vollständige Konstitutionen für die Truppen in Noricum (8 September 79) Moesia Inferior und Thracia unter Antoninus Pius*, Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik 134, 2004, pp. 262-266.
- **Weiss** 2006 = Weiss P., *Die Auxilien des syrischen Heeres von Domitian bis Antoninus Pius. Ein Zwischenbilanz nach den neuen Militärdiplomen*, Chiron 36, 2006, pp. 249-298.
- **Weiss** 2007 = Weiss P., *Militärdiplome für Moesia (Moesia, Moesia Superior, Moesia Inferior)*, Chiron 38, 2008, pp. 280-286.
- **Wells** 1967 = Wells C.M., *The Augustan Penetration of Germany: Dates and Destinations*, VII. Limeskongress, 1967, Tel Aviv, 1971, pp.1-6.
- **Whittaker** 1994 = Whittaker C. R. *Frontiers of the Roman Empire*, Baltimore – London 1994.
- **Wiesner** 1963 = Wiesner H., *Die Thraker. Studien zur einem versunkenen Volke des Balkanraumes*, Stuttgart, 1963.
- **Wilmott** 2001 = Wilmott T., *Cohors I Aelia Dacorum. A Dacian Unit on Hadrian's Wall*, AMN 38/I, 2001, pp. 103-122.
- **Wilkes** 1969 = Wilkes J.J., *Dalmatia: History of the Provinces of the Roman Empire*. Londra, 1969.
- **Wilkes** 1998 = Wilkes J.J., *Les provinces danubiennes*, in Cl. Lepelley (éd), *Rome et l'intégration de l'Empire, 44 av. J.-C. – 260 apr. J.-C. Tome 2: Approches régionales du Haut-Empire romain*, Paris, 1998, pp. 231-297.

- **Williams** 1983 = Williams D., *The vallum's original intention; a multi purpose work of frontier support*, TWCA, 83, Kendal, 1983, pp. 33-39.
- **Winkler** 1965 = Winkler I., *Personificarea Daciei pe monedele imperiale romane*, StCl, 7, 1965, pp. 134-145.
- **Zahariade** 2009 = Zahariade M., *The Thracians in the Roman Imperial Army from the first to the third century A.D. I. Auxilia*, Cluj-Napoca, 2009.
- **Zerbini** 2005 = Zerbini L., *Itinerari e vie tra Italia e Dacia*, Annali dell'Università di Ferrara _ sezione Storia, 2005, pp. 1-12.
- **Zerbini** 2017 = Zerbini L., *Storia dell'esercito romano*, Odoya editore, 2017.
- **Zgusta** 1964 = Zgusta L., *Kleinasiatische Personennamen*, Prague, 1964.